

Colin Dexter

Dwaalspoor

Vertaald door Rika Vlieg

De Fontein

Prelude

‘Toe, laten we nog héél even wachten,’ zei het meisje in de donkerblauwe lange broek en de lichte zomerjas. ‘Er komt er nu vast wel gauw een aan.’

Echt overtuigd was ze daar echter niet van, en ze draaide zich voor de derde keer om naar de bushalte om de dienstregeling voor Zone 5 te bestuderen die er in een rechthoekige omlijsting aan bevestigd was. Maar in de wereld van kolommen en cijfers had ze zich nog nooit echt zeker van zichzelf gevoeld, en er was weinig kans op dat de vinger die vanaf de linkerkant van de omlijsting een aarzelende horizontale koers volgde, op de juiste coördinaat de vinger zou tegenkomen die in een vage verticale lijn van de bovenkant af naar beneden gleed. Het meisje dat naast haar stond, wipte ongeduldig van de ene op de andere voet en zei: ‘k Wee’ nie’ wa’ jij doe’...’

‘Wacht nou even. *Wacht nou even.*’ Ze richtte haar blik voor de zoveelste keer op de relevante kolommen: 4, 4A (niet na 18.00 uur), 4E, 4X (alleen op zaterdag). Het was vandaag woensdag. Dat betekende... Als 14.00 uur twee uur was, dan betekende dat...

‘Wa’ jij doe’, moe’ je zelf weten, hoor, maar ik ga liften.’ Sylvia articuleerde slecht en had bovendien de irritante gewoonte om van alle woorden die op een t eindigden, die laatste medeklinker in te slikken. Een kwestie van laksheid was dat, waar iets van gezegd zou moeten worden, mochten ze ooit hechter bevriend raken.

Hoe laat was het nu? 6.45 p.m. Oftewel 18.45 uur. Ja. Ze begon het eindelijk door te krijgen.

‘Kom nou maar mee. We krijgen binnen de kortste keren een lif’, le’ maar op. Daar is de helf’ van die kerels op ui’ – op een lekker stuk.’

En wat waar is, is waar: er leek geen enkele reden om Sylvia’s

kordate optimisme in twijfel te trekken. Geen enkele gediensstige automobilist zou niet onder de indruk zijn van de minirok die ze droeg, en de uitnodigend mooie benen eronder.

De twee meisjes bleven nog even zwijsend staan waar ze stonden, en voelden zich tijdens dat moment van respijt geen van beiden op hun gemak.

Een vrouw van middelbare leeftijd kwam hun kant uit gewandeld. Zo nu en dan hield zij even halt en draaide dan haar hoofd om, om de al verduisterende weg af te kijken die naar het centrum van Oxford voerde. Een paar meter bij de meisjes vandaan bleef ze staan en zette haar boodschappentas neer.

‘Mag ik u wat vragen?’ zei het eerste meisje. ‘Weet u wanneer de eerstvolgende bus komt?’

‘Er moet er binnen een paar minuten eentje aankomen, kind.’ Ze tuurde nogmaals in de grijze verte.

‘Gaat die naar Woodstock?’

‘Nee, volgens mij niet... Die bus komt niet verder dan Yarnton. Hij gaat naar het dorp en keert dan om en rijdt terug.’

‘O.’ Ze ging midden op de weg staan reikhalzen en deed een stap achteruit toen er een klein konvooi auto’s aankwam. Een paar automobilisten hadden hun lichten al aangedaan, want het begon te schemeren. Een bus was nog nergens te bekennen en ze was er niet gerust op.

‘Er overkom’ ons niéts,’ zei Sylvia op een toon waarin enig ongeduld doorklonk. ‘Ech’ nie’. Morgenochtend lachen we d’r om.’

Nog een auto. En weer een. Daarna opnieuw de stilte van de zoele najaarsavond.

‘Nou, blijf jij hier dan maar staan als je da’ zo graag wil... ik ga ervandoor.’ Haar lotgenote keek haar na, toen Sylvia wegliep in de richting van de Woodstock-rotonde, ongeveer tweehonderd meter verderop. Dat was voor een lifter geen slechte plek, want daar minderden de auto’s vaart voordat ze dat drukke verkeersplein over gingen.

En toen nam ze een besluit – ‘Sylvia, wacht!’ – hield met één gehandschoende hand de kraag van haar lichtgewicht zomerjas vast en ging op een onbeholpen sukkeldrafje achter haar aan.

De vrouw van middelbare leeftijd bleef bij de bushalte van Zone 5 staan wachten. Ze overdacht hoeveel er was veranderd sinds de tijd dat zij jong was.

Maar Mrs. Mabel Jarman zou niet lang hoeven te wachten. Er gingen zomaar een paar vage, vruchteloze gedachten door haar heen – niets van belang. Nog even en ze was weer thuis. Naderhand zou ze eraan moeten terugdenken en Sylvia redelijk goed kunnen beschrijven: haar lange, blonde haar, haar zorgeloze en uitdagende sensualiteit. Van het andere meisje kon ze zich weinig herinneren: een lichte jas, donkere lange broek – maar welke kleur? Haar – min of meer donkerblond? ‘Doet u alstublieft uw uiterste best, Mrs. Jarman. Het is voor ons bijzonder belangrijk dat u zich zoveel mogelijk herinnert...’ Haar vielen een paar auto’s op en een zware truck met een flinke aangekoppelde oplegger, beladen met een onwaarschijnlijk groot aantal carrosserieën van auto’s zonder wielen. Mannen? Mannen en verder geen andere inzittenden? Ze zou heel erg haar best doen om het zich te herinneren. Ja, er waren mannen bij geweest, daar was ze zeker van. Er waren er haar verschillende voorbijgereden.

Om tien voor zeven kreeg een langwerpige, rozig vlak geleidelijk aan een vastere omlijning. Ze nam haar tas op, terwijl de rode stadsbus nog half in de grijze verte zich een weg langs de haltes baande. Even later kon ze bijna de forse, witte belettering boven de bestuurderscabine lezen. Wat stond er? Ze kneep haar ogen half dicht om het beter te kunnen zien: WOODSTOCK. O jee! Dan had ze het dus bij het verkeerde eind gehad, toen dat meisje zo vriendelijk naar de eerstvolgende bus had geïnformeerd. Maar wat gaf het eigenlijk? Ze konden nog niet ver weg zijn. Ze kregen vast wel een lift of zagen de bus en slaagden erin bij de eerstvolgende halte te komen, of zelfs bij de halte daarna. ‘Hoelang waren ze al weg, Mrs. Jarman?’

Ze stapte een stukje achteruit, bij de halte vandaan, en de chauffeur van de bus naar Woodstock reed haar dankbaar voorbij. De bus was feitelijk nog niet eens uit het zicht verdwenen of ze zag er nog een aankomen, slechts een paar honderd meter erachter. Dat

was vast de bus die zij moest hebben. De dubbeldekker stopte bij de halte toen Mrs. Jarman haar hand opstak. Om twee minuten over zeven was ze thuis.

Ze was nu weduwe en haar twee kinderen waren volwassen en getrouwd, maar haar halfvrijstaande huis was nog altijd echt háár huis waar ze krom voor had moeten liggen en trots op was. En het feit dat ze alleen was, had toch ook wel z'n voordelen. Ze kookte voor zichzelf een royale avondmaaltijd, waste af en zette de televisie aan. Ze snapte niet waarom er zoveel kritiek op de programma's was. Zij vond vrijwel alles leuk en wenste vaak dat ze naar twee zenders tegelijk kon kijken. Om tien uur keek ze naar de belangrijkste onderwerpen van het Journaal, zette het toestel uit en ging naar bed. Om 22.30 uur sliep ze als een roos.

Eveneens om 22.30 uur werd op een binnenplaats in Woodstock een meisje aangetroffen. Ze was op brute wijze vermoord.

1 Speurtocht naar een meisje

1 woensdag 29 september

Vanaf St Giles' in het centrum van Oxford lopen twee parallelle wegen net zo pal naar het noorden als de tanden van een stemvork. Aan de noordkant van Oxford moeten ze allebei eerst de drukke noordelijke ringweg kruisen, waarop stromen hypernerveuze automobilisten langs jakkeren, blij dat ze de geneugten van de oude universiteitsstad ontlopen. De oostelijke afsplitsing leidt uiteindelijk naar de plaats Banbury en loopt vandaar vrijwel onopvallend door naar het hart van het industriële binnenland; de westelijke afsplitsing brengt de automobilist al gauw naar het plaatsje Woodstock, ruim twaalf kilometer ten noorden van Oxford, en vandaar naar Stratford-upon-Avon.

Het is een rustige, aantrekkelijke rit van Oxford naar Woodstock. Brede grasbermen zorgen voor een aangenaam gevoel van ruimte, en bij het dorpje Yarnton zorgt na slechts een paar kilometer een vierbaansweg met een door bomen omzoomde middenberm ervoor dat het verkeer niet meer lamlendig voortsukkelt, maar zo versnelt dat het ten slotte de luchthaven voorbijraast. Direct voor Woodstock markeert aan de linkerkant een achthonderd meter lange, grijze muur de oostgrens van het uitgestrekte, prachtige terrein rond Blenheim Palace, het kolossale herenhuis dat koningin Anne in haar goedheid liet bouwen voor haar briljante generaal John Churchill, de eerste hertog van Marlborough. Hoge, indrukwekkende smeedijzeren hekken markeren de hoofdingang en de oprijlaan naar het Palace en daarheen drommen in het zomerseizoen ook de toeristen om er rond te lopen te midden van de waardige pracht van de grote vertrekken, voor de kolossale Vlaamse tapijten

van Malplaquet en Oudenaarde te blijven staan, en het vertrek te bezichtigen waarin die latere telg van de familie Churchill werd geboren, de grote Sir Winston in eigen persoon die nu op het ooit vredige kerkhof van het nabijgelegen dorp Bladon ligt.

Vandaag de dag domineert Blenheim het oude plaatsje. Maar zo is het niet altijd geweest. De sterke grijze huizen langs de hoofdstraat zijn getuige geweest van vroeger tijden en zouden daarvan oudere verhalen kunnen vertellen, ook al zijn ze tegenwoordig voor het merendeel keurig verbouwd tot geschenken-, antiek- en souvenirwinkels – en logementen. Er was, naar het schijnt, altijd al een ruime keuze aan herbergen, maar van de hotels en logementen die nu dicht langs de straten staan, kunnen verscheidene niet alleen bogen op een heel lange voorgeschiedenis, maar ook op een massa zwarte sterren op hun helgele uithangborden.

De Black Prince bevindt zich halverwege een brede zijstraat aan je linkerhand, wanneer je in noordelijke richting rijdt. Dit is geen verheven gelegenheid in Woodstock die aanspraak kan maken op een lange voorgeschiedenis. Het lijkt helaas ook hoogst onwaarschijnlijk dat de krijgshaftige zoon van koning Eduard III ooit in een van haar ruimten heeft gelachen, gehuild, gepimpeld of gehoereerd. Een directeur van de Londense firma die een jaar of tien terug het oude huis met stalerven en al kocht, had eerlijk gezegd in een of andere gids, waarvan de betrouwbaarheid dubieus was, zien staan dat de prins daar ergens was geboren. De directeur was door zijn raad van commissarissen van harte gefeliciteerd met dit knappe staaltje research en niet minder hartelijk met zijn daaropvolgende ontdekking dat de edele prins vooralsnog niet in het telefoonboek van Woodstock voorkwam. De Black Prince werd het dus. De begaafde dochter van de eerste bedrijfsleider had uit een encyclopedie voor kinderen in gepast oud handschrift een korte, zij het ietwat romantische levensbeschrijving van de krijgshaftige prins overgeschreven en het voltooide werk een halfuur bij 240 graden in haar moeders oven gestopt, zodat het manuscript respectabel bruin van ouderdom werd. Vervolgens werd het keurig maar goedkoop ingelijst en het hing nu op een ereplaats aan de muur van de cocktailbar. In combinatie met de schilden van de

Oxford-colleges die netjes op een rij aan de lage, gevlekte balken waren gespijkerd, verleende het extra sfeer en cachet.

Gaye was intussen al tweeënhalf jaar de vaste gastvrouw van de Black Prince – ‘barmeid’, vond de bedrijfsleider, was ietwat *infra dignitatem*. En daar zat wel wat in. ‘Een pint van je beste bier, snoes,’ was een verzoek waaraan Gaye maar zelden hoefde te voldoen en dat zij nu associeerde met het proletariaat. Hier werd vaker wodka met citroen geschonken voor schrandere jongelui, Manhattan-cocktails voor Amerikaanse toeristen en gin-vermouth – met ook nog een scheutje zoete vermouth – voor de *dons*, de leden van de wetenschappelijke staf van de Oxford-colleges. Dergelijke mengsels distribueerde ze met uit ervaring voortspruitend zelfvertrouwen uit de als zilver glinsterende en fonkelende flessen die uitnodigend achter de bar op een rij stonden.

In de bar zelf lag dik tapijt en er stonden stoelen en tegen de muren banken die in een aangename tint oranje waren geschilderd. Dat alles baadde in zacht schemerlicht, wat een clair-obscur effect gaf dat deed denken, hoopte men, aan een kersttafereel van Rembrandt. Gaye zelf was een aantrekkelijke jonge vrouw met kastanjebruin haar en vanavond, woensdagavond, was ze smetteloos gekleed in een zwart broekpak en een blouse met witte kraag. Een flonkering van edelstenen aan de tweede en de derde vinger van haar linkerhand hield een zachtmoedige waarschuwing in voor de walgelijke amateur-playboy en wellicht een berekenende invitatie – zoals sommigen beweerden – voor de rijke professionele flirter. Ze was overigens getrouwd geweest en woonde sinds de scheiding samen met één jonge zoon en een moeder die zich niet ten onrechte ergerde aan de mild promiscue gewoonten van een dierbare dochter die het ongeluk had gehad te trouwen met ‘zo’n rotzak’. Gaye genoot evenzeer van haar status als gescheiden vrouw als ze van haar werk genoot, en als het aan haar lag, bleef dat zo.

’s Woensdags was het net als altijd een vrij drukke avond geweest. Om 22.25 uur kondigde ze dan ook met enige opluchting beleefd, maar vastberaden aan dat men nog één keer zijn glas kon laten vullen. Een jongeman die aan de hoek van de bar die het

verst van de deur verwijderd was, op een hoge kruk zat, schoof zijn whiskyglas naar voren.

‘Nog zo eentje.’

Gaye keek even spottend in onstandvastige ogen, maar zei niets. Ze duwde het glas van haar gast onder een preferente whiskyfles en zette het op de bar. Ze hield vervolgens haar rechterhand op en sloeg met haar linker automatisch het verschuldigde bedrag aan. De jongeman was duidelijk dronken. Hij doorzocht langzaam en weinig doeltreffend zijn zakken vóór hij het juiste biljet vond. Toen nam hij één slok uit zijn glas, liet zich voorzichtig van zijn kruk glijden, bezag met een onzeker oog de afstand tot aan de deur en liep er in een redelijk rechte lijn naartoe, de omstandigheden in aanmerking genomen. De vroegere binnenplaats waar ooit paarden over de kas-seien hadden geklepperd, was vanaf de straat te bereiken via een poort en was voor de Black Prince een niet naar waarde te schatten bezit, zo was gebleken. Uit een golf van boetes voor het zich niet storen aan de enkele en dubbele gele lijnen langs zelfs de meest ongestuvrij en ontoegankelijke straten sproot een met tegenzin getoond respect voor de politie voort, en elke gelegenheid die een parkeerplaats ‘AL-LEEN VOOR STAMGASTEN, SCHADE AAN AUTO’S VOOR REKENING VAN DE EIGENAAR’ bood, deed beslist goede zaken. Vanavond stond de binnenplaats net als altijd bomvol met de onvermijdelijke Volvo’s en Rovers. Een lamp boven de poort wierp onvoldoende licht over het voorste stuk van de binnenplaats; de rest lag in het schemerduister. Naar de verste uithoek van deze binnenplaats nu strompelde de jongeman en toen hij daar bijna was, zag hij vaag iets achter de verste auto. Hij keek ernaar en betastte het zwijgend. Toen kroop ontzetting langs zijn ruggengraat omhoog en begon hij opeens heftig te braken tegen een met een hangslot vergrendelde staldeur.

2 woensdag 29 september

Nadat het lijk was gevonden nam de bedrijfsleider van de Black Prince, Mr. Stephen Westbrook, onmiddellijk contact op met de politie, en op zijn telefoontje werd lofwaardig snel gereageerd.

Brigadier Lewis van de politie van Thames Valley gaf hem bondige en duidelijke instructies. Binnen tien minuten zou er een politieauto bij de Black Prince zijn. In de tussentijd moest Westbrook ervoor zorgen dat niemand het pand verliet en dat niemand de binnenplaats betrad. Mocht iemand erop staan weg te gaan, dan moest hij de volledige naam en het volledige adres van de persoon in kwestie noteren. Als werd gevraagd waarom er zo moeilijk werd gedaan, hoefde hij er niet omheen te draaien.

De vrolijke stemming van die avond verlepte als een treurige ballon en er vielen geleidelijk aan steeds meer stemmen stil, terwijl het gefluisterde gerucht de ronde deed: er was een moord gepleegd. Niemand scheen haast te hebben om weg te komen; twee of drie keer werd gevraagd of er getelefoneerd mocht worden. Ze voelden zich opeens allemaal nuchter, ook een jongeman met een bleek gezicht die in het kantoortje van de bedrijfsleider stond en wiens nog nauwelijks aangeroerde whisky nog steeds op de bar stond.

Zodra brigadier Lewis arriveerde met twee geüniformeerde agenten, dromde een kleine menigte nieuwsgierig samen op de stoep aan de overkant. Het ontging hun niet dat de politieauto zowel dwars als pal voor de toegang tot de binnenplaats was geparkeerd, zodat de uitgang effectief was afgegrendeld. Vijf minuten later arriveerde nog een politieauto en de ogen gingen naar de tengere man met donker haar die uitstapte. Hij maakte even een praatje met de agent die buiten op wacht stond, knikte verschillende keren instemmend en liep de Black Prince binnen.

Hij kende brigadier Lewis nog niet zo goed, maar raakte tot zijn genoegen al gauw onder de indruk van 's mans evenwichtige vakbekwaamheid. De twee mannen overlegden op energieke toon en werden het er heel snel over eens hoe ze de zaken om te beginnen zouden aanpakken. Lewis zou met behulp van de andere agent een lijst maken van de namen, adressen en kentekens van de auto's van alle aanwezigen in het pand, en in het kort noteren waar zij naar hun eigen verklaring zich die avond hadden opgehouden en waar ze nu van plan waren heen te gaan. Er moest met ruim vijftig mensen gesproken worden en Morse realiseerde zich dat dat enige tijd zou vergen.

‘Zal ik proberen wat meer hulp voor je op te trommelen, brigadier?’

‘Ik denk dat we het wel redden met ons tweetjes, sir.’

‘Oké. Laten we dan maar aan de slag gaan.’

Een deur die de zij-ingang van de Black Prince vormde, kwam uit op de binnenplaats en Morse stapte er energiek door naar buiten en keek rond. Hij telde dertien auto's die dicht opeen stonden in de beperkte ruimte, maar hij kon er wel een stuk of twee over het hoofd hebben gezien. De auto's het verst bij hem vandaan waren namelijk niet veel meer dan donkere gevaarten tegen de hoge muur aan de achterkant, en hij vroeg zich af hoe hun benevelde eigenaars de voertuigen in 's hemelsnaam via de smalle uitgang de binnenplaats af kregen. Daar waren staaltjes van geavanceerde rijvaardigheid en precisie voor nodig. Nauwgezet scheen hij met zijn zaklantaarn in het rond, terwijl hij over de binnenplaats kuierde.

De bestuurder van de laatste, aan de linkerkant van de binnenplaats geparkeerde auto had een vooruitziende blik gehad, want hij was achteruit zo de smalle parkeerplaats opgereden dat er ongeveer een meter ruimte overbleef tussen zijn linkerkant en de muur, en daar lag in een slordige houding een meisje. Ze lag op haar rechterzij, met haar hoofd helemaal in de door de muren gevormde hoek; haar lange blonde haar vertoonde nu wrede strepen bloed. Het was meteen duidelijk dat ze was vermoord door een zware klap dwars over de achterkant van de schedel, en achter het lijk lag een platte, zware, drieënhalve centimeter brede en ruim vijfenveertig centimeter lange moersleutel voor het verwisselen van banden. Het was er een met golvende uiteinden zoals je ze vaak zag in de tijd dat ogenblikkelijke bandenreparaties nog niet aan de orde waren. Morse bleef staan en staarde een paar minuten naar het afschuwelijke tafereel aan zijn voeten. Het vermoorde meisje was schaars gekleed – ze droeg schoenen met sleehakken, een heel korte, donkerblauwe minirok en een witte blouse. Verder niets. Morse bescheen met de zaklantaarn het bovenste gedeelte van het lichaam. In de blouse zat aan de linkerkant overdwars een scheur; de twee bovenste knoopjes waren losgemaakt en het derde was eraf gerukt, zodat de volle borsten bijna helemaal ontbloot waren. Morse scheen met zijn zaklantaarn in het rond en ontdekte meteen

de ontbrekende knoop – een wit, paarlemoeren schijfje dat vanaf de kasseien naar hem twinkelde. Wat verafschuwde hij lustmoorden! Hij riep de agent die bij de ingang van de binnenplaats stond.

‘Ja, sir?’

‘We hebben een paar booglampen nodig.’

‘Ja, daar zouden we wel wat aan hebben, denk ik, sir.’

‘Zorg ervoor.’

‘Ik, sir?’

‘Ja, jij!’

‘Waar moet ik die vandaan...?’

‘Hoe moet ik dat nou weten,’ bulderde Morse.

Om kwart voor twaalf had Lewis zijn taak voltooid en bracht hij verslag uit aan Morse, die met *The Times* in het kantoortje van de bedrijfsleider zat en iets dronk wat verdacht veel op whisky leek. ‘Ah, Lewis.’ Hij duwde de krant over de tafel. ‘Kijk eens even naar 14 verticaal. Toepasselijk, hè?’

Lewis keek naar 14 verticaal: Engelse kandidaat combineert titel met uitroep (4). Hij zag dat Morse in het voltooide diagram ‘beha’ had geschreven. Wat werd er van hem verwacht? Wat moest hij zeggen? Dit was de eerste keer dat hij met Morse samenwerkte.

‘Goede aanwijzing, vind je niet?’

Lewis was er weleens in geslaagd het voor koffietijd bedoelde kruiswoordraadsel in de *Daily Mirror* op te lossen, maar dit ging hem boven de pet en dat maakte hem heel onzeker. ‘Ik ben geen ster in puzzelen, ben ik bang, sir.’

‘Engelse kandidaat – dat is BA en uitroep is HE; combineer die lettercombinaties en je krijgt beha. Simpel toch, of vind je dat ik je tijd aan het verdoen ben, Lewis?’

Lewis liet zich niets wijsmaken en was tot op zekere hoogte een eerlijk en integer mens. ‘Ja, sir.’

Een innemende glimlach kroop rond Morse’ mond. Ze zouden wel goed met elkaar overweg kunnen, meende hij.

‘Lewis, ik wil dat jij met mij samenwerkt in deze zaak.’ De brigadier keek Morse recht aan, recht in die meedogenloze, grijze ogen. Hij hoorde zichzelf zeggen dat het hem een waar genoegen zou zijn.

‘Dat moet gevierd worden,’ zei Morse. ‘Waard!’ Westbrook was in de buurt van het kantoortje gebleven en kwam nu vlug naar binnen. ‘Een dubbele whisky.’ Morse duwde zijn glas naar voren.

‘Hebt u ook zin in een borrel, sir?’ De bedrijfsleider wendde zich aarzelend tot Lewis.

‘Brigadier Lewis is in functie, Mr. Westbrook.’

Toen de bedrijfsleider terugkwam, verzocht Morse hem alle aanwezigen in het pand, ook het personeel, bijeen te brengen in de grootste beschikbare ruimte. Daarop dronk hij in volledige stilte van zijn whisky en nam ondertussen vluchtig de overige pagina’s van de krant door. ‘Lees jij *The Times*, Lewis?’

‘Nee, sir; wij lezen de *Mirror*.’ Dat gaf hij zo te horen met verdriet toe.

‘Ik soms ook,’ zei Morse.

Om kwart over twaalf kwam Morse de ruimte in het restaurant binnen waar iedereen nu bijeen was. Gayes ogen ontmoetten de zijne en hielden die even vast toen hij binnenkwam, en ze vond hem bijna onweerstaanbaar. Dat kwam niet zozeer doordat hij haar in gedachten scheen uit te kleden; dat deden de meeste mannen die zij kende. Bij hem leek het er echter meer op dat hij dat al gedaan had. Ze luisterde aandachtig naar hem toen hij het woord nam.

Hij bedankte hen allen voor hun geduld en medewerking. Het begon erg laat te worden en het was niet zijn bedoeling hen nog langer daar te houden. Ze wisten intussen wel waarom de politie er was. Op de binnenplaats was iemand vermoord – een jong meisje met blond haar. Ze snaptten natuurlijk wel dat alle auto’s op de binnenplaats tot de volgende ochtend moesten blijven staan waar ze stonden. Hij wist dat dit inhield dat het sommigen van hen moeite zou kosten om thuis te komen, maar er waren taxi’s opgeroepen. Mocht iemand hem of de brigadier nog iets willen melden dat van belang of van waarde kon zijn voor het onderzoek, het maakte niet uit wat en ook al leek het nog zo onbelangrijk, dan moest zo iemand zo vriendelijk zijn achter te blijven. De overigen mochten gaan.

Gaye vond het een ongeïnspireerd optreden. Toevallig aanwezig zijn op de plaats van een moord hoorde toch zeker wel wat

opwindender te zijn dan nu het geval leek? Ze ging nu naar huis, waar haar moeder en haar jonge zoon allang sliepen. En stel dat dat niet zo was: veel kon ze hun niet vertellen, wel? En dat terwijl de politie hier nu al dik anderhalf uur was. Dit was nu niet bepaald wat ze was gaan verwachten sinds ze over Holmes of Poirot las, die intussen ongetwijfeld al de belangrijkste verdachten verhoord zouden hebben en een aantal verbazingwekkende dingen zouden hebben afgeleid uit de meest triviale verschijnselen.

Het gemompel dat volgde op Morse' korte toespraak, stierf weg, aangezien de meeste gasten hun jas gingen halen en vertrokken. Gaye stond ook op. Had zij iets belangwekkends of waardevols gezien? Ze haalde zich de avond weer voor de geest. De jongeman die het meisje had gevonden... Ze had hem eerder gezien, maar ze wist niet precies meer wanneer en ook niet meer met wie hij samen was geweest. Maar toen schoot het haar weer te binnen: blond haar. Ze had vorige week nog bij hem aan de bar gezeten. Maar tegenwoordig bleekten heel wat meisjes hun haar. Was het toch de moeite van het vermelden waard? Ja, was haar conclusie en ze liep naar Morse toe.

'U zei dat het meisje dat vermoord is, blond haar had.' Morse keek haar aan en knikte langzaam. 'Volgens mij was ze hier vorige week – ze was samen met de man die vanavond haar lijk vond. Ik heb ze hier gezien. Ik sta achter de bar.'

'Dat is heel interessant, miss... eh?'

'Mrs. Mrs. McFee.'

'Neem me niet kwalijk, alstublieft, Mrs. McFee. Ik dacht dat u al die ringen droeg om de jongens af te schrikken die kwijlend bij u aan de bar komen hangen.'

Gaye was woedend. Wat een onsympathieke man! 'Nu moet u eens goed naar me luisteren, inspecteur hoe u ook heten mag. Ik kwam u iets vertellen waaraan u volgens mij misschien wel iets zou hebben. Als u nu gaat...'

Morse onderbrak haar vriendelijk en keek haar aan met in zijn ogen onverbloemde weerloosheid. 'Als ik hier ergens in de buurt woonde, Mrs. McFee, zou ik ook elke avond van de week hierheen komen om van u te kwijlen.'

Kort na enen was een primitieve, maar redelijk effectieve opstelling van booglampen rond de binnenplaats gerealiseerd. Morse had Lewis opgedragen de jongeman vast te houden die het vermoorde meisje had gevonden, totdat ze de kans hadden gekregen om de binnenplaats aan een nauwkeuriger onderzoek te onderwerpen. De twee mannen namen nu in ogeschouw wat ze daar voor zich zagen. Er was heel wat bloed gevloeid, en brigadier Lewis voelde een diepe afkeer van de gewelddadigheid en zinloosheid van moord, terwijl hij op het meisje neerkeek. Morse scheen meer belang te stellen in de sterrenhemel boven hen.

‘Bestudeer jij de sterren, Lewis?’

‘Ik lees soms de horoscopen, sir.’

Morse scheen het niet te horen. ‘Ik heb ’s gehoord van een groep schoolkinderen, Lewis, die een miljoen lucifers probeerde te verzamelen. Nadat ze er de hele school mee hadden gevuld, kwamen ze tot de slotsom dat ze ermee op moesten houden.’ Lewis voelde zich verplicht iets te zeggen, maar er schoot hem geen geschikte opmerking te binnen.

Even later richtte Morse zijn aandacht op meer aardse dingen en keken ze allebei weer op het vermoorde meisje neer. De moersleutel en de eenzame witte knoop lagen nog op dezelfde plek als waar Morse ze eerder had zien liggen. Verder was er niet veel meer te zien, op het bloedspoor na dat bijna van het ene naar het andere uiteinde van de muur aan de achterkant liep.

De jongeman zat in het kantoortje van de bedrijfsleider. Zijn moeder verwachtte dat hij laat thuis zou komen, maar ging zich nu toch vast zorgen maken. En dat gold ook voor hemzelf. Om 1.30 uur kwam Morse eindelijk naar binnen, terwijl de politiearts, de fotografen en de mannen van de technische recherche op de binnenplaats druk bezig waren.

‘Naam?’ vroeg hij.

‘Sanders, John Sanders.’

‘U vond het lijk?’

‘Ja, inspecteur.’

‘Vertel me hoe dat ging.’

‘Er valt eigenlijk niet zoveel over te vertellen.’

Morse glimlachte. ‘Dan hoeven we u niet lang op te houden, is het wel, Mr. Sanders?’

De jongeman schoof wat heen en weer. Morse zat tegenover hem en keek hem doordringend aan, terwijl hij zijn reactie afwachtte.

‘Nou, eh, ik liep gewoon de binnenplaats op en daar lag ze. Ik heb haar niet aangeraakt, maar ik wist dat ze dood was. Ik ben meteen weer naar binnen gegaan om het aan de bedrijfsleider te vertellen.’

Morse knikte. ‘Verder nog iets?’

‘Geloof van niet.’

‘Wanneer moest u overgeven, Mr. Sanders?’

‘O ja. Ik moest overgeven.’

‘Was dat na- of voordat u het meisje had gezien?’

‘Erna. Haar daar zo te zien liggen, moet me van streek hebben gemaakt – soort schrikreactie, neem ik aan.’

‘Waarom vertelt u me de waarheid niet?’

‘Hoe bedoelt u?’

Morse zuchtte. ‘U bent zeker niet met de auto?’

‘Ik heb geen auto.’

‘Wandelt u altijd nog even de binnenplaats rond, voordat u naar huis gaat?’ Sanders reageerde hier niet op. ‘Hoeveel glazen hebt u vanavond gedronken?’

‘Een paar whisky’s – dronken was ik niet.’

‘Mr. Sanders, wilt u dat ik het van iemand anders verneem?’ Uit Sanders’ manier van doen kwam duidelijk naar voren dat hij er niet op zat te wachten dat dat soort informatie werd ingewonnen. ‘Hoe laat kwam u hier?’ vervolgde Morse.

‘Rond halfacht.’

‘En u werd dronken en ging naar buiten om over te geven.’ Met tegenzin stemde Sanders hiermee in. ‘Drinkt u meestal in uw eentje?’

‘Meestal niet.’

‘Op wie zat u te wachten?’ Sanders gaf geen antwoord. ‘Kwam ze niet opdagen?’

‘Nee,’ zei hij effen.

‘Maar ze kwam wel hierheen, hè?’

‘Nee, dat vertelde ik u net toch al. Ik was de hele tijd alleen.’

‘Maar ze kwam wel hierheen, hè?’ herhaalde Morse rustig. Sanders keek verslagen. ‘Ze kwam wel,’ vervolgde Morse nog steeds op rustige toon. ‘Ze kwam wel en u zag haar. U zag haar op de binnenplaats en ze was dood.’

De jongeman knikte.

‘Het lijkt me het beste dat wij een babbeltje met elkaar maken, u en ik,’ zei Morse.

3 donderdag 30 september

Terwijl hij in zijn eentje in de slaapkamer van Sylvia Kaye stond, voelde Morse zich tot op zekere hoogte opgelucht. De lugubere plichtplegingen van die nacht waren achter de rug en hij schakelde over op het natuurlijke afweermecanisme van zijn vermoeide brein. Hij wenste te vergeten hoe ze Mrs. Dorothy Kaye hadden gewekt en haar echtgenoot hadden opgeroepen die nachtdienst had gehad in de laswerkplaats van de autofabriek van Cowley; de zinloze, grove beschuldigingen over en weer en de overweldigende pijn van het bittere verdriet om de leegte. Sylvia’s moeder zat nu onder de kalmerende middelen en stelde daarmee de dag en de afrekening uit, terwijl brigadier Lewis met Sylvia’s vader op het hoofdbureau zat om zoveel mogelijk van hem aan de weet te komen. Hij maakte vele pagina’s nauwgezette aantekeningen, maar betwijfelde of het allemaal veel uitmaakte. Over een halfuur moest hij zich weer bij Morse voegen.

Het was een kleine slaapkamer, een van de drie in een keurig, halfvrijstaand huis aan Jackdaw Court, een rustige, halvemaa-nvormige rij huizen met rottende houten schuttingen, op een paar minuten loopafstand van de Woodstock Road. Morse ging op het smalle bed zitten en keek om zich heen. Hij vroeg zich af of het bed er zo netjes bij lag dankzij de moeder, want voor het overige was aan de kamer af te zien dat het vermoorde meisje een laks en slordig leven had geleid. Een reusachtig gekleurd portret van een popzanger was vrij gevaarlijk boven de gaskachel in de

schoorsteenmantel vastgeprikt, en Morse hield zichzelf voor dat hij jonge mensen misschien wat beter zou kunnen begrijpen als hij zelf een gezin had met kinderen in de tienerleeftijd. Maar dat was dus niet zo, en daarom was de identiteit van de knappe jongeling in anonimiteit gehuld en zou Morse ook nooit te weten komen welke pretenties hij wellicht had gehad. Er waren verschillende stukken ondergoed over de tafel en de stoel heen gedrapeerd; op een withouten klerenkast na vormden die feitelijk ook de enige aanwezige meubels. Geestdriftig pakte Morse een dunne, zwarte beha op die op de stoel lag. Opeens moest hij terugdenken aan de eerste glimp die hij van Sylvia Kaye had opgevangen, bleef daar een paar seconden aan denken en keerde toen via de kronkelpaden van de afgelopen onaangename uren langzaam terug naar het heden. Op de vensterbank lag een slordige stapel damesbladen en Morse bladerde vluchtig de make-up tips, persoonlijke problemen en horoscopen door. Nog geen alinea pornografie. Hij trok de kastdeur open en bekeek met onmiskenbaar diepergaande belangstelling de verschillende rokken, blouses, broeken en jurken. Schoon en slordig. Bergen schoenen, hypermodern, met sleehakken, lelijk: aan geld ontbrak het haar niet. Op de tafel zag Morse een reisgids voor georganiseerde reizen naar Griekenland, Joegoslavië en Cyprus liggen, met witte hotels, azuurblauwe zeeën en kleine lettertjes over wettelijke aansprakelijkheid en voorschriften voor inenting tegen pokken. Ook lag er een brief van Sylvia's werkgever waarin de ingewikkelde ATV-regeling werd uitgelegd, en een niets othullend dagboek omdat er nog maar één keer in was geschreven: 2 januari. Koud. Naar bioscoop geweest; *Ryan's Daughter* gezien.

Lewis klopte op de slaapkamerdeur en kwam binnen. 'Tets gevonden, sir?' Morse keek zijn opgewekte brigadier onaangenaam getroffen aan en zei niets. 'Mag ik?' vroeg Lewis, terwijl zijn hand al boven het dagboek hing.

'Ga je gang,' zei Morse.

Lewis bekeek het dagboek; aandachtig bladerde hij de dagen van september door. Hoewel hij niets aantrof, bekeek hij elke pagina nauwgezet. 'Er is maar op één dag iets in geschreven, sir.'

'Bij mij komt het daar niet eens van,' zei Morse.

‘Betekent “koud” dat het een koude dag was, denkt u, of dat ze het koud had?’

‘Hoe moet ik dat weten,’ snauwde Morse, ‘en wat doet het er feitelijk toe?’

‘We zouden kunnen uitpluizen waar *Ryan’s Daughter* draaide in de eerste week van januari,’ opperde Lewis.

‘Ja, dat zouden we kunnen doen. En hoeveel het dagboek kost en wie het haar gaf en waar ze haar balpennen kocht. Brigadier! We kunnen geen zaak in kantoorartikelen, maar zijn met een onderzoek naar een moord bezig.’

‘Neem me niet kwalijk.’

‘Maar dat was misschien nog niet zo’n slecht idee van jou,’ zei Morse.

‘Mr. Kaye had me ook al niet veel te vertellen, ben ik bang, sir. Wilde u hem nog spreken?’

‘Nee. Laat de arme man maar met rust.’

‘We zijn dus nog niet erg veel opgeschoten.’

‘O, dat weet ik nog zo net niet,’ zei Morse. ‘Miss Kaye had een witte blouse aan, hè?’

‘Ja.’

‘Welke kleur beha zou jouw vrouw aandoen onder een witte blouse?’

‘Een lichtgekleurde, neem ik aan.’

‘Geen zwarte?’

‘Die zou je er dan doorheen zien.’

‘Mm. Niet om het een of ander, Lewis, maar weet jij hoe laat gisteravond de straatverlichting aanging?’

‘Dat zou ik zo niet weten, ben ik bang,’ antwoordde Lewis, ‘maar ik kan het wel binnen de kortste keren voor u uitvissen.’

‘Hoeft niet,’ zei Morse. ‘Volgens het dagboek dat je net hebt bekeken, was het gisteren, 29 september, Sint Michielsdag en Allerheiligen en moest om 6.40 p.m. de straatverlichting aangaan.’

Lewis liep achter zijn meerdere aan de smalle trap af en vroeg zich af wat er nu komen ging. Voor ze bij de voordeur waren, draaide Morse half zijn hoofd om. ‘Hoe denk jij over vrouwenemancipatie, Lewis?’

Om 11.00 uur had brigadier Lewis een gesprek met de directeur van verzekeringsmaatschappij Town and Gown, die kantoor hield op de tweede en derde etage boven een goedlopende sigarenwinkel aan de High. Sylvia had daar ruim een jaar gewerkt – haar eerste baan. Ze was typiste geworden, nadat ze het instituut waaraan ze na de middelbare school twee jaar de secretaresseopleiding had gevolgd, er niet van had kunnen overtuigen dat de lelijke en vaak niet te ontcijferen krabbels in haar steno-schrift voldoende verband hielden met de epistels die oorspronkelijk waren gedicteerd. Maar haar typewerk was redelijk accuraat en foutloos en de firma, zo verzekerde de directeur Lewis, had geen klachten over de overledene. Ze was een punctuele, onopvallende werkneemster geweest.

‘Aantrekkelijk?’

‘Nou... eh, ja. Ja, dat was ze eigenlijk wel,’ antwoordde de directeur. Lewis maakte een aantekening en wenste dat Morse hierbij aanwezig was; maar de inspecteur had gezegd dat hij dorst had, en was de Minster aan de overkant binnengegaan.

‘Ze werkte bij nog twee meisjes, zei u,’ zei Lewis. ‘Met hen kan ik het beste ook maar even een praatje maken, als dat mag.’

‘Natuurlijk, agent.’ De directeur, Mr. Palmer, leek ietwat opgelucht.

Lewis ondervroeg de twee jongedames uitvoerig. Ze waren geen van beiden ‘een spesjale vriendin’ van Sylvia. Voor zover zij wisten, had ze geen vaste vriend. Ja, ze had wel af en toe opgescheept over haar seksuele wapenfeiten – maar dat deden de meeste meisjes. Ze was best aardig, maar hoorde er eigenlijk toch niet echt bij. Lewis doorzocht haar bureau. De gebruikelijke prulletjes. Een stuk van een gebroken spiegel, een kam met een paar blonde haren erin, de *Sun* van de vorige dag, potloden in overvloed, elastiekjes, schrijfmachinelinten, carbonpapier. Op de muur achter Sylvia’s bureau was een foto van Omar Sharif geprikt, geflankeerd door een op de typemachine vervaardigd vakantierooster. Lewis zag dat Sylvia de tweede helft van juli veertien dagen vakantie had gehad, en hij vroeg aan de twee meisjes waar ze heen was geweest.

‘Thuisgebleven, geloof ik,’ antwoordde de oudste van de twee, een rustig, serieus uitzienend meisje van begin twintig.

Lewis zuchtte. ‘Veel weten jullie niet van haar af, of lijkt dat maar zo?’ De meisjes zeiden niets. Lewis deed zijn best om wat meer medewerking te krijgen, maar had daar niet veel succes mee. Even vóór twaalven verliet hij het kantoor en kuierde naar de overkant, naar de Minster.

‘Arme Sylvia,’ zei het jongste meisje, toen hij weg was.

‘Ja, arme Sylvia,’ antwoordde Jennifer Coleby.

Lewis ontdekte Morse uiteindelijk en enigszins tot zijn verbazing in de alleen voor heren toegankelijke bar achter in de Minster.

‘Ah, Lewis.’ Hij stond op en zette zijn lege glas op de bar. ‘Wat wil jij drinken?’ Lewis vroeg om een pint bier. ‘Twee pinten van je beste bier,’ zei Morse vrolijk tegen de man achter de bar, ‘en neem er zelf ook een.’

Het werd Lewis duidelijk dat de paardenrennen het onderwerp van gesprek was geweest voordat hij erbij kwam zitten. Morse pakte een exemplaar van *Sporting Life* op en liep met zijn assistent naar een hoektafelje.

‘Wed jij weleens, Lewis?’

‘Ik zet zo nu en dan een paar shilling in op de Derby en de Nationale Paardenrennen, maar ik ben niet iemand die regelmatig een gokje waagt.’

‘Houen zo,’ zei Morse met een serieuze klank in zijn stem. ‘Maar kijk hier eens naar... wat zeg je me daarvan?’ Hij vouwde de sportkrant open en wees een van de paarden aan in de race van 3.15 p.m. te Chepstow: de Black Prince.

‘Wel een pond waard, denk je niet, brigadier?’

‘In elk geval een eigenaardig toeval.’

‘Tien tegen één,’ zei Morse en hij nam een stevige teug van zijn bier.

‘Gaat u erop wedden, sir?’

‘Heb ik al gedaan,’ zei Morse en hij keek daarbij even naar de barkeeper.

‘Is dat niet tegen de wet, sir?’

‘Die kant van de wet heb ik nooit bestudeerd.’ Wil hij deze moord niet oplossen, dacht Lewis, en het leek wel of Morse die

onuitgesproken woorden van hem toch had gehoord, want hij vroeg prompt om een rapportage over de positie van de overledene bij Town and Gown. Lewis deed zijn best en Morse onderbrak hem niet. Hij leek meer geïnteresseerd te zijn in zijn pint bier. Toen hij was uitgepraat, droeg Morse hem op terug te keren naar het hoofdbureau, zijn rapporten uit te tikken en daarna thuis een poos te gaan slapen. Lewis sprak hem niet tegen. Hij was hondsmoe en slapen was rap een luxe aan het worden, waarvan hij haast niet meer wist wat dat was.

‘Verder nog iets, sir?’

‘Morgen weer. Meld je morgenochtend om klokslag halfacht bij me – of je moet nog een paar pond willen inzetten op de Black Prince?’ Lewis voelde in zijn zak en diepte er 50p uit op.

‘Supertrio, denkt u?’

‘Je schopt jezelf als hij wint,’ zei Morse.

‘Oké. 50p op winnen.’

Morse pakte de 50p aan en terwijl Lewis wegging, zag hij hoe de barkeeper de munt in zijn zak stak en nog een pint tapte voor de raadselachtige inspecteur.

Verschenen titels van Colin Dexter:

Dwaalspoor

Signalement

De stilte rond Nicholas Quinn

Requiem

De doden van Jericho

Het raadsel van de derde mijl

Een kwestie van ontrouw

Moord op de Barbara Bray

De Wolvercote-juwelen

Het Wytham-mysterie

Vierde druk, tweede in deze editie, maart 2024
Dit is deel één in de 'Inspecteur Morse'-serie.

Oorspronkelijke titel *Last Bus to Woodstock*

First published in 1975 by Macmillan, an imprint of Pan Macmillan, a division of Macmillan Publishers International Limited

Copyright © 1975 Colin Dexter

The moral right of the author of this work has been asserted in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988

Copyright © 1994, 2024 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht

Vertaling Rika Vlieg

Omslagontwerp De Weijer Design, Baarn

Omslagillustratie Shutterstock

Opmaak binnenwerk Crius Group

ISBN 978 90 261 7168 0

ISBN e-book 978 90 261 6877 2

ISBN luisterboek 978 90 261 6880 2

NUR 332

www.uitgeverijdefontein.nl

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle personen in dit boek zijn door de auteur bedacht. Enige gelijkenis met bestaande – overleden of nog in leven zijnde – personen, anders dan die in het publieke domein thuishoren, berust op puur toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.